

การสำรวจการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดของผู้หญิง
ที่เข้ามารับบริการในร้านขายยาในเขต
กรุงเทพมหานคร

นางสาว รุ่งลักษณ์ กิตติญาสวัสดิ์
นางสาว วิจิตรา วรหัตถ์พันธุ์วิทย์

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิต
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2547

SURVEY OF ORAL CONTRACEPTIVES USED BY
WOMEN VISITED DRUG STORES
IN BANGKOK AREA

MISS RUNGLAK KITIYASAVATDI
MISS VIJITTRA VARABUNTOONVIT

A SPECIAL PROJECT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT
OF THE REQUIREMENT FOR
THE BACHELOR DEGREE OF SCIENCE IN PHARMACY
FACULTY OF PHARMACY
MAHIDOL UNIVERSITY

โครงการพิเศษ
เรื่อง การสำรวจการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดของผู้หญิงที่มาเข้ารับบริการ
ในร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร

.....
(นางสาวรุ่งลักษณ์ กิตติฐานวัสดิ์)

.....
(นางสาววิจิตรา วราห์บัณฑิต)

.....
(รองศาสตราจารย์สุภาภรณ์ พงศกร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทคัดย่อ

การสำรวจการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดของผู้หญิง ที่มารับบริการที่ร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร

รุ่งลักษณ์ กิตติญาสวัสดิ์, วิจิตรา วรหัตถ์บุญวิทย

อาจารย์ที่ปรึกษา : สุภาภรณ์ พงศกร

ภาควิชาเภสัชวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คำสำคัญ : ยาเม็ดคุมกำเนิด วิธีการใช้ อัตราการล้มเหลว อาการข้างเคียง

โครงการพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดในผู้หญิงช่วงอายุ 15-45 ปี ที่ใช้หรือเคยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่เข้ามาใช้บริการในร้านขายยา โดยศึกษาอัตราการใช้ วิธีการใช้ อัตราการล้มเหลว และอาการข้างเคียงที่พบบ่อยจากการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด โดยได้ทำการศึกษาที่ร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนสามร้าน โดยเก็บข้อมูลจากผู้หญิงจำนวน 96 คน จำนวนตัวอย่างนี้ได้จากการคำนวณทางสถิติ ในการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามโดยวิธีการสัมภาษณ์โดยตรง จากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่เข้ามาใช้บริการในร้านขายยาทั้งสามร้านนี้ มีอัตราการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดคิดเป็นร้อยละ 61.94 ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 65.59 ในกลุ่มที่มีความรู้ไม่ถูกต้องพบว่า ขาดความรู้เกี่ยวกับการเริ่มรับประทานยาเม็ดแรกของแผงแรกมากที่สุด อัตราการล้มเหลวของการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดพบร้อยละ 8.3 ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการลืมรับประทานยาคิดเป็นร้อยละ 62.5 และอาการข้างเคียงที่พบมากที่สุดคือ คลื่นไส้อาเจียน คิดเป็นร้อยละ 64.2 ส่วนอาการเจ็บคัดเต้านม เป็นผื่น และบวมพบน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความถูกต้องในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด กับการศึกษา รายได้ อาชีพ การอ่านฉลากก่อนใช้ยาหรือการมีเภสัชกรแนะนำในการใช้ครั้งแรก ปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้หญิงที่มารับบริการในร้านขายยาในการศึกษานี้ส่วนใหญ่มีความรู้ในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่ถูกต้อง มีอัตราการล้มเหลวต่ำ อาการข้างเคียงที่พบส่วนใหญ่ คือ คลื่นไส้อาเจียน ข้อมูลที่ได้นี้ช่วยให้เราทราบว่า มีกลุ่มคนที่ยังใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดไม่ถูกต้องอีกประมาณหนึ่งในสาม ดังนั้นหากเภสัชกรเพิ่มบทบาทในการแนะนำถึงวิธีการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับประทานยาเม็ดแรกของแผงแรกให้ถูกต้อง จะช่วยให้การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Abstract
Survey of oral contraceptives used by women
visited drug stores in Bangkok area

Runglak Kitiyasavatdi, Vijitra Varabuntoonvit

Project advisor : Supaporn Pongsakorn

Department of Pharmacology, Faculty of Pharmacy, Mahidol University

Keyword : contraceptive pills, method of administration, failure rate, side effect

The purpose of this special project is to conduct a survey about the knowledge of women aged between 15 and 45 who were current or past contraceptive pill users. Use rate, methods of administration, failure rate, and side effects of the pills were studied. Three drug stores in Bangkok were selected in this study. 96 women were interviewed using developed questionnaire. This number of subjects was calculated statistically. The results showed that 61.94% of women visited these drug stores were current or past contraceptive pill users. This group of women was used as our subjects. The results showed that 65.59% of women have enough knowledge to use the pills correctly. For those who used incorrectly, misunderstanding of starting the first cycle was the major cause. Failure rate was 8.3%, mainly due to missing dose. Nausea was the major side effect and was reported in 64.2% of studied women. Breast pain, rashes and edema were uncommon symptoms among these subjects. However, education, salary, occupation, reading the instruction before use and pharmacist consultation did not have statistically significant relationship with the correct or incorrect use of pills. In conclusion, most of women visited these three drug stores had good knowledge of the correct use of pills. There were low failure rate. Nausea was the major side effect. The information obtained from this study enlightens us that it remains a large number of women, approximately one third in this study, use the pills incorrectly. Therefore, in order to increase effectiveness of using pills, pharmacists should play role in patient consultation especially when the pills are used for the first time.